

הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין: 130125-2022)
ירושלים, כ"ח בחשוון, התשפ"ג
22 בנובמבר 2022

לכבוד
חברי הכנסת

נכבדיי שלום רב,

הנדון: קבלת מתנות וטובות הנאה על ידי חברי הכנסת

עם כינונה של כנסת חדשה, אבקש להביא בפניכם את עיקרי ההוראות החלות בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה על ידי חברי הכנסת:

א. הכלל: איסור על קבלת טובת הנאה ומתנה

1. סעיף 2(א) לחוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979 (להלן: החוק) אוסר על נושאי משרה או תפקיד מטעם המדינה לקבל מתנות. בהתאם לחוק, מתנה שניתנה לנושא משרה כאמור בשל תפקידו ומעמדו, והוא לא סרב לקבלה, תקום לקניין המדינה.
2. החלטות ועדת האתיקה מוסיפות על הוראות החוק ואוסרות אף הן על חבר הכנסת לקבל טובת הנאה כלשהי בקשר למילוי תפקידו או בשל היותו חבר הכנסת, לעצמו או לקרובו. "קרוב" לענין זה הוא בן זוג של חבר הכנסת, הורה, צאצא, אח ובן זוג של כל אחד מאלה, וכן כל קרוב משפחה שפרנסתו על חבר הכנסת.
3. ועדת האתיקה קבעה שכל עוד אדם מכהן כחבר הכנסת, קיימת חזקה לפיה מתנה או הטבה שקיבל, ניתנה לו בשל כהונתו, גם אם נטען כי היא ניתנה לו בקשר לתפקיד שמילא בעבר. כמו כן נקבע כי בכל מקרה אין לקבל משדלן, במישרין או בעקיפין, תמורה או טובת הנאה, בין עבור חבר הכנסת ובין עבור אדם או גוף אחר, גם בהקשרים אישיים.
4. **הגדרת טובת הנאה** היא רחבה וכוללת גם כסף, שווה כסף, נכס, מוצר ושירות. כל אלה הם גם בגדר טובת הנאה אסורה, אף אם הנותן אותם מתכוון לעשות כן כמחווה או מטעמי נימוס: תלושי קניה ומתנות לחגים;
- הזמנות וכרטיסים למתקנים שהכניסה אליהם היא בתשלום (כגון הזמנה למסעדה ותשלום על ארוחתו של חבר הכנסת, מתקני ספורט וביילוי, מוזיאונים, בתי מלון);
- כרטיסים, מנויים והזמנות לאירועי תרבות וספורט שהכניסה אליהם בתשלום (כגון הזמנת חבר הכנסת למשחק ספורט, הצגת תיאטרון או קונצרט);
- הנחות בקשר לרכישת מוצר או שירות יכולות להיחשב טובת הנאה אם זו הנחה שהיא מעבר להנחה הניתנת לכלל הציבור¹;
- שדרוג מוצר או שירות, כגון כרטיס טיסה למחלקה גבוהה יותר או חדר מלון לחדר מפואר יותר.

¹ בעניין זה הוועדה אף קראה לחברי הכנסת "להיות ערים ורגישים למצבים בהם מוצעות להם או לבני משפחתם הנחות העלויות להתפרש ככאלה הניתנות להם בשל מעמדם כחברי הכנסת, אף אם נודע להם על כך בדיעבד" (החלטה מס' 36/20).

5. תכליתו של האיסור ביחס לטובת הנאה היא שמירה על כבוד הכנסת ועל אמון הציבור בנבחריה, ולפיכך על חברי הכנסת לנהוג באופן שלא יעמיד במבחן את יושרתם כך שיישמר גם אמון הציבור בהם. לענין הזמנת חברי הכנסת לאירועים שונים, החשש הוא גם מפני יצירת מחויבות של חבר הכנסת כלפי הגופים המזמינים וכן הפגיעה בתדמית הכנסת בכך שהציבור הרחב משלם במיטב כספו עבור אירועים שמהם נהנים חברי הכנסת ללא תשלום.²

6. לפיכך, ככלל, על חבר הכנסת לסרב לקבל מתנה או טובת הנאה כלשהי, לעצמו או לקרובו, הקשורה למילוי תפקידו או בשל היותו חבר הכנסת.

7. **לתשומת לב חברי הכנסת**, גם על עובדי הכנסת חל איסור לקבל מתנות, ובכלל זאת מתנות שניתנו להם מחברי הכנסת.

ב. ועדת המתנות

8. **חבר כנסת שקיבל מתנה אסורה ולא סרב לקבלה, נדרש להעבירה בהקדם האפשרי ובכל מקרה תוך לא יותר מ- 15 ימים לוועדת המתנות.** חובה זו חלה על חבר הכנסת גם במקרה שלא הוא קיבל את המתנה ישירות, אלא היא הועברה לו באמצעות גורם אחר (כגון האגף לקשרי חוץ).

9. ועדת המתנות הוקמה מכוח תקנות שירות הציבור (מתנות), תש"ס-1980. מרכז הוועדה קולט את המתנות שהעבירו חברי הכנסת ואת בקשותיהם בעניין. חבריה הם אוצרת הכנסת, נציג הייעוץ המשפטי ונציג חשב הכנסת, ומרכז הוועדה הוא מנהל הלשכה המשפטית.

10. בפנייה לוועדה בטופס המצורף כנספח למכתב זה, רשאי חבר הכנסת לבחור בין שלוש אפשרויות: להשאיר את המתנה בכנסת, לבקש להציג את המתנה בלשכתו³, או לבקש לרכוש אותה⁴.

11. הוועדה דנה בכל אחת מהבקשות ומחליטה בעניין בהתאם להוראות הדין ולבקשה. מרכז הוועדה מעדכן את חברי הכנסת המבקשים בהחלטות הוועדה.

ג. חריגים לכלל

12. להלן יפורטו החריגים, לגביהם הקניין במתנה לא קם לכנסת וחבר הכנסת אינו מחויב לדווח לוועדת המתנות על קבלתן:

א. **מתנה קטנת ערך בנסיבות בהן נהוג לתת מתנה מסוג זה:** יש לשים לב שמדובר בשני תנאים מצטברים. הראשון- שווי המתנה, ובעניין זה קבעה ועדת האתיקה את הסכום של עד 250 ₪ כמתנה קטנת ערך. השני- שהמתנה ניתנה לפי הנהוג בנסיבות העניין (כגון פגישה דיפלומטית או סיור עבודה). ועדת האתיקה קבעה שתנאי זה אינו מתקיים במתנה שהתקבלה בדואר, ועל כן גם מתנה קטנת ערך שהתקבלה בדואר, יש להחזירה לשולח או להעבירה לוועדת המתנות.

באפשרות חבר הכנסת לפנות לוועדת המתנות להתייעצות האם מתנה שקיבל היא בגדר חריג המותר או לא.

² אף השתתפות באירועים שהכניסה אליהם אינה בתשלום יכולה לעלות כדי טובת הנאה אסורה בנסיבות מסוימות, כגון השתתפות של חברי הכנסת באירועים סגורים למוזמנים בלבד.

³ ואז יהא עליו להחזיר את המתנה בעת סיום כהונתו או לפי בקשת הכנסת, שכן הקניין במתנה הוא של הכנסת.

⁴ ככל שחבר הכנסת מבקש לרכוש את המתנה, ועדת המתנות תעביר את המתנה בצירוף חוות דעתה לוועדת היתרים חיצונית שתבחן את עלות המתנה. ככל שוועדת ההיתרים החיצונית תאשר את הרכישה, חבר הכנסת ישלם את שוויה לאוצר המדינה. ועדת ההיתרים רשאית להטיל עליו גם את עלות שמאות המתנה. לנוכח ההליך הבירוקרטי ברכישת מתנה מומלץ להתייעץ עם הלשכה המשפטית של הכנסת בטרם פניה לוועדת מתנות בבקשת רכישה.

ב. **השתתפות ללא תמורה באירועים הבאים, הכרוכים לגבי כלל הציבור בתשלום, כאשר חבר הכנסת הוזמן אליהם בתוקף תפקידו:** אירוע ממלכתי או אירוע בעל אופי ציבורי-רשמי, כגון אירוע לציון מאורעות בתולדות המדינה; אירוע שהכנסותיו מיועדות למטרה ציבורית; אירוע פומבי שחבר הכנסת משמש כאורח כבוד או שיש לו בו תפקיד פעיל; אירועי תרבות, השתלמויות או ימי עיון שבהם משתתף חבר הכנסת כמרצה או כדובר; אירוע תרבות (כגון הצגה) שלנושא יש זיקה ישירה לאופי עבודתו ותפקידו של חבר הכנסת (כגון: יו"ר ועדה), וכן אירוע תרבות מיוחד אשר קיימת חשיבות ציבורית להשתתפות חבר הכנסת בו מתוקף תפקידו. יודגש כי הנסיבות הספציפיות של כל מקרה, השווי הכספי של ההזמנה, מי המזמין וכן בחינת פעילותו ותפקידו בכנסת של חבר הכנסת בהקשר של ההזמנה, רלבנטיות להחלטה האם מדובר באירוע שהוא בגדר הכלל (מתנה אסורה) או בגדר החריג (מילוי תפקיד מותר). לפיכך, מומלץ לפנות מראש עם תיאור מפורט של העניין לוועדת האתיקה או לייעוץ המשפטי לכנסת.

ג. **מתנות סמליות** הניתנות לשם פרסום או מטעמי נימוס ובעלות ערך כלכלי זניח, כגון עטים פשוטים או לוחות שנה.

ד. **קבלת פרס על הישגים**, אם דבר הענקת הפרס פורסמה בפומבי.

ה. **מתנה שנהוג לתת שחבר הכנסת מקבל במאורע חגיגי שלו או של קרוב לו**, כגון חתונה או בר מצווה. יודגש כי גם חריג זה אינו חל כאשר נותן המתנה הוא בעל עניין כגון שדלן.

ו. **מתן של ספרים** בדרך כלל אינו עולה כדי מתנה שאינה מותרת. עם זאת, על חבר הכנסת לשקול אם לא מתקיים חשש לניגוד עניינים בהתאם לשוויו של הספר או סדרת הספרים, ובנסיבות נתינתם.

13. כיוון שההכרעה בענין מתנה או טובת הנאה שנתקבלה לרוב תלויה נסיבות, ועל מנת למנוע כל ניסיון להשפיע על חברי הכנסת ולשמור על עצמאותם, ראוי לנהוג בתשומת לב ובזהירות בנושא זה ולהתייעץ עימנו בכל מקום בו מתעורר ספק.

בכבוד רב,

שגית אפיק

העתק:
חבר הכנסת מיקי לוי, יושב ראש הכנסת
חברי ועדת המתנות

טופס הודעה על קבלת מתנה

בהתאם לתקנות שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1980

פרטי מקבל/ת המתנה:

שם מלא	תפקיד בכנסת	טל' במשרד	טל' נייד

פרטי נותן/ת המתנה (שם, תפקיד וכיו"ב):

מועד קבלת המתנה:

נסיבות קבלת המתנה:

תיאור המתנה:

שווי משוער של המתנה (בש"ח):

יש לסמן אחת מבין האפשרויות הבאות:

- ☐ חבר/ת הכנסת או העובד/ת אינו מעוניין במתנה ומבקש להשאירה במחסן הכנסת.
- ☐ חבר/ת הכנסת או העובד/ת מעוניין להציג את המתנה בלשכתו בכנסת.
- ☐ חבר/ת הכנסת או העובד/ת מעוניין לרכוש את המתנה.

תאריך

חתימת מקבל/ת המתנה או ב"כ

לשימוש פנימי:

חתימת מרכז ועדת המתנות

תאריך קליטה:

חתימת מנהל מחסן הכנסת

קוד פריט:

הערה: